

його праці залишаються актуальними й досі для осмислення сучасних мовних трансформацій в Україні.

Список використаної літератури

1. Радевич-Винницький Я. К. *Україна: від мови до нації*. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1997. 360 с.
2. Сімович В. *На теми мови*. Прага-Берлін, 1924. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=10578>
3. Українська мова у ХХ сторіччі: історія лінгвоциду : документи і матеріали / Упор. Масенко Л. Т. та ін. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. 399 с.

Марія Наливайко,
кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНЯ ТА ФОЛЬКЛОРНА ОНОМАСТИКА ЯК ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Сьогодні особливо активно досліджують ономастикони багатьох українських письменників, зокрема І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського, М. Хвильового, В. Дрозда, Яра Славутича, Л. Костенко, О. Вільчинського, М. Дочинця, М. Якуба та ін.

Як зазначає Л. Белей, «сучасний стан української літературно-художньої антропоніміки виявляє гостру потребу збору, систематизації численних українських літературно-художніх антропонімів» та національної літературної мови» [1, с. 3-5]. Особливо важливим методом системного та повного опису власних назв у художньому тексті, як зазначає А. Соколова [2], є укладання ономастичного словника мови письменника.

Викладання дисципліни «Літературно-художня та фольклорна ономастика» на факультеті філології і журналістики (четвертий курс, 30 годин) сприятиме формуванню у студентів умінь аналізувати художній текст у цілому, виокремлювати з нього ономастичні одиниці, з'ясовувати

стилістичні функції номенів. Перші спроби опису методики викладання ЛХО у вищій школі відображено у працях Л. Белея, Ю. Карпенка, А. Соколової, А. Вегеш, О. Сколоздри-Шепітко та ін. Завдання курсу – навчити студентів аналізувати ономастичні одиниці в художньому тексті з погляду синтагматики та парадигматики.

Вибіркова дисципліна розрахована на 30 годин (14 годин – лекції, 16 годин – практичні роботи). Основними методами навчання є лекції із застосуванням обговорення, практичні досліди, дискусії, збирання та аналіз матеріалу, а методами оцінювання – поточне тестування та оцінка за навчальний проєкт. Методичне забезпечення – опорні конспекти лекцій, ілюстративні матеріали, словники, електронний варіант основних статей із теми та класифікацій номінативних одиниць. У двох змістових модулях передбачено розкриття таких тем:

Змістовий модуль I. Літературно-художня ономастика як наука.

Тема 1. Літературно-художня та фольклорна ономастика як наука, її місце в загальній ономастиці. Літературно-художня ономастика (ЛХО) як наука, її місце у загальній ономастиці. Зв'язок ЛХО з іншими лінгвістичними та нелінгвістичними дисциплінами. Становлення та розвиток ЛХО в Україні та світі. Виникнення ЛХО як окремої ономастичної дисципліни. Проблеми термінології в ЛХО. Методи дослідження в ЛХО. Специфіка дослідження літературно-художніх онімів. Три школи в українській ЛХО (Одеська, Донецька й Ужгородська): спільне та відмінне. Сучасний стан і перспективи досліджень ЛХО. Функції власних назв у художньому творі

Тема 2. Літературно-художня антропоніміка. Поняття літературно-художнього антропоніма (ЛХА) в науковій літературі. Структурні особливості ЛХА. Класифікація ЛХА за походженням. Ресурси ЛХА. Апелятив як контекстуальний синонім до власної назви у художньому тексті. Класифікації літературно-художніх антропонімів у працях Л. Белея, Ю. Карпенка, Т. Немировської та ін. дослідників.

Тема 3. Змістовий модуль II. Особливості дослідження онімного простору художніх творів. Тематичний принцип аналізу ЛХА. Родо-жанрова специфіка ЛХА. Особливості укладання словників літературно-художніх антропонімів на матеріалі творів, передбачених програмами з української літератури для закладів загальної середньої освіти.

Тема 4. Периферія онімного простору художнього твору: топонімія, зоонімія, урбанонімія та ін. Літературно-художня топоніміка. Основні функції топонімів у текстах художньої літератури. Стилiстичне навантаження літературно-художніх топонімів. Реальні та вигадані топоніми в художньому тексті, їх обігрування.

Тема 5. Літературно-художня зооніміка. Інші види власних назв у художньому тексті, їхнє стилістичне навантаження. Літературна ономастика творів для дітей та юнацтва, передбачених програмами з української літератури для закладів загальної середньої освіти

Тема 6. Фольклорна ономастика, її специфіка. Зародження та становлення фольклорної ономастики. Зв'язок фольклорної ономастики з фольклористикою. Стилiстичні функції онімів у фольклорному тексті. Укладання словника онімів фольклорних текстів.

Тема 7. Ономастикон народних пісень, дум, казок, загадок та ін. фольклорних жанрів.

Тема 8. Інші види ВН у художньому тексті, їхнє стилістичне навантаження.

Отже, вивчення ЛХО у вищій школі сприятиме формуванню у студентів умінь та навичок аналізувати художній твір у цілому, виокремлювати з нього ономастичні одиниці, аналізувати їх із погляду синтагматики та парадигматики, укладати елементарні ономастичні словники.

Список використаної літератури

1. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія: проблеми теорії та історії. Ужгород, 2002. 175 с.

2. Соколова А. В. Основи літературної ономастики: Методичні рекомендації до спецкурсу. Ізмаїл, 2005. 158 с.

Оксана Негер,
кандидат філологічних наук, доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

УКРАЇНСЬКА ОНОМАСТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ ЛІНГВІСТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ ВАСИЛЯ СІМОВИЧА

У сучасному мовознавстві постать Василя Сімовича постає як одна з найбільш фундаментальних та водночас недостатньо цілісно вивчених у контексті ономастичних студій. Традиційно науковий доробок ученого розглядається крізь призму його внеску в граматику, діалектологію та історію літературної мови. Проте власні назви (оніми) ніколи не були для дослідника лише периферійним матеріалом; вони слугували інструментом для розкриття глибинних законів мовного розвитку та національної ідентичності. Метою цієї розвідки є реконструкція та систематизація ономастичних поглядів Василя Сімовича, а також визначення їхнього місця в загальній парадигмі українського мовознавства першої половини ХХ століття.

Дослідження лінгвістичної спадщини В. Сімовича є надзвичайно своєчасним з огляду на кілька чинників. По-перше, у часи активної деколонізації топонімічного простору України звернення до науково обґрунтованих поглядів класика дозволяє віднайти питомі орієнтири у відновленні національної номенклатури. По-друге, праці В. Сімовича демонструють органічний синтез європейських структурно-порівняльних методів із глибоким знанням народної мовної стихії, що є актуальним для сучасної етнолінгвістики.

Повернення імені Василя Сімовича в українську науку стало можливим завдяки працям дослідників діаспори та сучасних вітчизняних лінгвістів. Його спадщина, що налічує близько 500 праць, розглядається як фундаментальний місток між класичним мовознавством та структуралізмом. Головним ініціатором повернення В. Сімовича в науковий обіг був Юрій Шевельов, який упорядкував двотомник його вибраних праць і назвав ученого тим, хто першим прищепив українській науці «фонологічну методу» [4]. Внесок В. Сімовича в розвиток